

УРОКИ 21-22

УРОК: 21

ДАТА: 01.03.23

ГРУПА: 35

Тема: Просте ускладнене речення.

Мета: поглибити знання про прості ускладнені речення, однорідні члени речення, відокремлювальні члени речення, звертання; уміння виділяти головне в темі, що вивчається; творча уява й працювати самостійно та в колективі, навички складання усного монологічного висловлення; розпізнавати просте речення з однорідними членами, звертаннями, вставними словами, словосполученнями, реченнями, відокремленими членами (означеннями, прикладками, додатками, обставинами), зокрема уточнювальними; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості таких речень у мовленні.

Обладнання: підручник, зошити, вправи, додатковий матеріал.

Тип заняття: урок формування практичних умінь і навичок .

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

I. Організаційний момент

II. Оголошення теми й мети заняття

III. Актуалізація опорних знань, умінь і навичок студентів

IV. Виклад основного матеріалу. Лекція викладача.

Ускладнювальний компонент	Приклад
вставні конструкції	<i>Там, кажуть, з гір усю країну видно.</i>
вставлені конструкції	<i>Годинник бив – що з ним? – не ту годину.</i>
звертання	<i>Зоре моя вечірняя, зійди над горою.</i>
однорідні члени речення	<i>Питай не старого, а бувалого.</i>
відокремлені члени речення	<i>Не знаючи броду, не лізь у воду.</i>

V. Опрацювання навчального матеріалу

Вправа 1.

Перепишіть речення й виконайте завдання (розділові знаки пропущено).

1. Без коріння нічого нема на землі крім каміння (Г. Коваль). 2. Дехто виходячи в люди перестає бути людиною (Л. Сухоруков). 3. Полювання як ви потім побачите потребує багато часу (Остап Вишня). 4. Від щастя світлу і заплакану її він носить на руках (В. Кобець). 5. Куди ж мене зовеш брунатна бджілко? (В. Стус). 6. Кожна держава складається та стверджується непорушною цілістю кордонів (П. Орлик). 7. У міфічну старовину були кентаври істоти з головою й тулубом людини та кінським крупом на струнких і безвідмовних кінських ногах (Є. Гуцало).

А. Розставте розділові знаки.

Б. Підкресліть однією рискою ускладнювальні компоненти.

Вправа 2.

Прочитайте речення. Розтавте розділові знаки при вставних членах речення. Поясніть їх умови вживання.

1. Генерал спасибі ні кришечки не сердитий, узяв «прошеніє», віддав сховати. 2. Драгоман однак небагато обіцяв. 3. Ідуть мовчазно ковалі, а в хлопця руки в мозолі. Він може теж коваль? 4. А він живий дивись живе! 5. Петро Андрійович був безперечно одним з найближчих друзів її чоловіка. 6. Безмежна краса ночі скорила б здається мертво каміння. 7. Легенькими хвильками озеро набігало на греблю і очевидно підточувало її. 8. Справді сонце встало й оглядало світ палаючим оком, а на степовому горизонті немов справді зависла хмарка куряви. 9. Виходить зараз їй двадцять три роки. 10. До речі я звичайно де в чому згоден з вами.

Вправа 3.

Прочитайте речення. Розтавте розділові знаки при вставлених конструкціях. Поясніть умови їх вживання.

1. За селом зелено-зелено, і по хвилях перевели червоні од сонця. 2. Антон Антонич так звали вчителя схилився над столом і щось уважно розглядав. 3. Він похапцем зібрав найпотрібніші речі, примусив Глафіру Платонівну надягти свій костюм сестри-жалібниці ось коли він став у пригоді! І постукав до спальні. 4. За вікном згори було видно шуміло, вирувало залите сонцем місто. 5. Ще недавно просто, здається, учора було стояли ми ще з нею під нашою улюбленою вишнею.

Вправа 4.

Прочитайте речення. Вставте пропущені розділові знаки при звертаннях. Поясніть їх вживання.

1. Народе мій сумний я – плід твого чрева, я прапор твій підняв над київські врата... 2. О рідне слово хто без тебе я? 3. Учїться в нього юні гранослови в незграбній брилі думки віднайти ясні і вперті лінії плити, придатної для вічної будови. 4. Скажи мені моя душе де наше поле, де чуже? 5. Зупини мене мій Творче бо вертаюся назад... 6. О друже мій попереду розлука, а зустрічі – чи трапляються вони, і наші спільні радощі і муки чи пливуть із серця глибини? 7. Понеси мене на крилах родосте моя де на пагорбах і схилах сонця течія.

VI. Рефлексія

VII. Домашнє завдання

Прочитайте речення. Поставте там, де потрібно, розділові знаки при однорідних членах речення.

1. У світі є священні імена, священні речі Честь Вітчизна Праця. 2. Все бачить співець у широкім роздолі і небо і море красу світову – і людям співає він пісню нову. 3. На віршечку стрілецької гори у долинах скрізь уже панувала тиша. 4. День вечір ніч ранок все біле все тьмяне ні темне ні видне. 5. Блакитне

море небо й чарівні зелені береги затоки усе залите сяйвом південного сонця. 6. Зерно і камінь суша і вода достойні бути зображені в картині.

Прочитайте речення. Поставте розділові знаки при відокремлених членах речення.

1. Переляканий без шапки запошений снігом мчався Василько по дорозі назустріч холодному вітрові. 2. Ніжна блакитна хвиля чиста й тепла кидала на берег тонке мереживо піни. 3. Учитель математики пропахлий чебрецем та рутою подільського села він у військових академіях не вчився. 4. І світає і смеркає і знову смеркає а москаля її сина немає немає. 5. Дикі качки крім базару водяться на лугових озерах та по очеретах і тихих-тихих плесах на річках. 6. Крім спеціальної освіти потрібне ще яскраве обдаровання. 7. На переправі стали прикордонники перевіряючи документи бійців і окремих команд, що наздоганяли фронт. 8. Я готовий кричати щосили надриваючи голос свій.

УРОК: 22

ДАТА: 01.03.23

ГРУПА: 35

Тема: Будова складного речення й логічні помилки в ньому.

Мета: поглибити знання про складне речення й логічні помилки у ньому; уміння будувати складні речення; знання про види складних речень; орфографічні й пунктуаційні навички; мовленнєво-комунікативні вміння, логічне мислення; закріпити навички роботи в групах та парах.

Обладнання: підручник, зошити, вправи, додатковий матеріал.

Тип заняття: урок практичного засвоєння матеріалу.

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

I. Організаційний момент

II. Оголошення теми й мети заняття

III. Актуалізація опорних знань, умінь і навичок студентів

IV. Виклад основного матеріалу. Лекція викладача.

Складне речення

Складне речення має дві частини (або більше частин), що поєднані за смислом та інтонаційно. У складному реченні дві або більше граматичних основ: *Настане літо, жовтий цвіт укріє литі до вершини (Я. Щоголів).*

Складне речення			
сполучникове		безсполучникове	з різними видами зв'язку
складносурядне	складнопідрядне		
<i>Лиш храм збудуй, а люди в ньому</i>	<i>Коли в людини є народ, тоді вона</i>	<i>Сади стоять, обдмухані вітра -</i>	<i>Там повен двір любистку, цві-</i>

<i>прийдуть</i> (Л. Костенко)	<i>уже людина</i> (Л. Костенко)	<i>ми, листки летять, киваючи гілля</i> (Л. Костенко).	<i>тут такі жоржини, і вишні чорноокі стоять до холодів</i> (Л. Костенко).
[], а [].	за якої умови? (Коли), [].	[], [].	[], [] і [].

Логічні помилки в складному реченні

Приклад	Коментар
<i>Повернули спортсменку до нашої команди, яку раніше дискваліфікували через порушення правил.</i>	Виходить, що раніше дискваліфікували не спортсменку, а команду (команда, яку раніше дискваліфікували). Отже, сполучне слово, що приєднує до головної частини підрядне означальне речення, має стояти безпосередньо після слова, якого стосується: <i>До нашої команди повернули спортсменку, яку раніше дискваліфікували через порушення правил.</i>
<i>Перше, на чому я хочу наголосити, це на аналізі наших перспектив.</i>	Якщо опустити підрядну частину й прочитати головну (її виділено напівжиром), то вийде набір слів: <i>Перше... – це на аналізі наших перспектив.</i> Тобто частини головного речення мають бути граматично пов'язані: <i>Перше... – це аналіз наших перспектив.</i> Отже, складне речення має бути таким: <i>Перше, на чому я хочу наголосити, – це аналіз наших перспектив.</i>
<i>Консультантка детально розповідала про якість тканин, і мене це мало цікавило.</i>	Щоб частини цього складносурядного речення були логічно пов'язані, потрібно вжити протиставний сполучник але (проте, однак) на місці єднального і : <i>Консультантка детально розповідала про якість тканин, але мене це мало цікавило.</i>
<i>Мені розповіли, де глибокі місця й про отруйних риб.</i>	Частини складного речення мають бути одноплановими за граматичним оформленням, тому не логічно поєднувати підрядну частину <i>де глибокі місця</i> й додаток <i>про отруйних риб</i> . Тут потрібно використати або дві підрядні частини, або два додатки: <i>Мені розповіли, де глибокі місця та які бувають отруйні риби. Мені розповіли про глибокі місця й отруйних риб.</i>
<i>Ми не поїдемо до Одеси, Тому що погодні умови не дають можливості цього зробити.</i>	Не можна штучно розривати частини складнопідрядного речення, хоча письменники іноді це роблять з певною стилістичною метою (прийом парцеляції). Отже, наведені два речення треба об'єднати в одне: <i>Ми не поїдемо до Одеси,</i>

	<i>тому що погодні умови не дають можливості цього зробити.</i>
--	---

V. Опрацювання навчального матеріалу

Вправа 1.

Побудуйте структурні схеми до кожного речення й визначте їхній вид.

1. Поетів ніжних в нас багато, але мислителів ще мало (П. Тичина). 2. Ми підемо, де трави похилі, де зорі в ясній далині, і карії очі, і рученьки білі ночами насняться мені (А. Малишко). 3. Не бійтесь заглядати у словник: це пишний яр, а не сумне провалля (М. Рильський). 4. Зерно в землю теж кладуть, щоб воно воскресло в житті (Б. Олійник). 5. Діла добрих оновляться – діла злих загинуть (Т. Шевченко). 6. Думою тугу розвію, щоб був я завжди таким, яким мене мати вродила й благословила в світи (В. Стус). 7. Або не сокіл я, або зломилася мені неволя крила (Леся Українка).

Вправа 2.

Прочитайте речення й виконайте завдання.

1. Сестра подарувала мені книжку, яка старша за мене на два роки. 2. Я не ставлю жодного запитання своїй тітці. Бо їй важко потім зупинити. 3. Ми розглядали питання, як організувати випускний вечір і про підготовку до ЗНО. 4. Батьки поїхали в «Епіцентр», і він не працював. 5. Головне, на чому наполягали вчителі, – це на нашій уважності.

А. Знайдіть логічні помилки в будові речень і прокоментуйте їх.

Б. Відредагуйте й запишіть речення.

VI. Рефлексія

- З підручником

VII. Домашнє завдання

Побудуйте структурні схеми до кожного речення й визначте їхній вид.

1. Ще немає ні людства, ні преси, ні головліту, а цензура вже є (Л. Костенко). 2. Щоб жити – я всі кайдани розірву (П. Тичина). 3. Налагодь струни золоті: весна бенкет справляє (Олександр Олесь). 4. Поки живий, я хочу справді жити, а боротьби життя мені не страх (І. Франко). 5. І досі сниться: під горою між вербами та над водою біленька хаточка (Т. Шевченко). 6. Хіба не вірите, що скоро день засвітить, що сонце наше вже з-за обрію встає (Олександр Олесь).

Прочитайте речення й виконайте завдання.

1. На зборах батьки поцікавилися, коли будуть канікули й про випускний вечір. 2. Друзі запрошували на вечірку, і мені не хотілося туди йти. 3. Я поїхав на автомобілі товариша, що розганяється до сотні за сім секунд. 4. Головне, на чому зосередити увагу, – це на рекламі.

А. Знайдіть логічні помилки в будові речень і прокоментуйте їх.

Б. Відредагуйте й запишіть речення.

Шановні здобувачі освіти, прошу Вас додатися до мого акаунту
maryporazova@gmail.com на платформу **<https://classroom.google.com>**
Код курсу: gs4wdyg